

'Aids? Daar zit vaak het gevoel slecht te zijn onder'

Jan Scholten: 'Dat lintje voelde als een erkenning van de homeopathie.'

Foto Guus Dubbelman / de Volkskrant

Zijn uitspraken en werkwijze zijn omstreden. Toch kreeg homeopatisch arts Jan Scholten een lintje. Ongelooflijk, vinden critici. Scholten geeft voor het eerst weerwoord.

VAN ONZE VERSLAGGEEFSTERS MAUD EFFTING, ANNEKE STOFFELEN

Een beetje raar is het wel, een pianoconcert van zijn nicht om half elf 's ochtends. Toch stapt homeopatisch arts Jan Scholten(62) op 25 april nietsvermoedend de Stadsschouwburg van Utrecht binnen.

Pas als hij om zich heen kijkt, begint het te dagen: na 30 jaar strijd in de homeopathie krijgt hij, Jan Scholten, vandaag een lintje. Even later prikt de burgemeester de medaille op zijn borst.

Vanaf nu is Jan Scholten Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

'Wij homeopaten worden vaak met een gek oog aangekeken', zegt Scholten. 'Soms worden we als oplichters gezien. Dit lintje voelde

als een erkenning van de homeopathie.'

Hij wordt onderscheiden voor zijn onderzoek naar het mineralen- en plantenrijk 'waarmee hij de behandelingsmogelijkheden van de homeopathie heeft verruimd', aldus de koninklijke toelichting.

Maar wat die toelichting niet vermeldt, is dat Scholten al jaren een omstreden homeopathische therapie propageert voor de behandeling van aidspatiënten in Afrika.

Tien jaar geleden ontwikkelde hij een homeopatisch middel: Iquilai. Daarmee kan het gebruik van reguliere hiv-remmers 'in veel gevallen worden uitgesteld', aldus de folder van het Aids Remedy Fund. Hoewel Scholten die stichting mede oprichtte, zegt hij patiënten nooit een reguliere behandeling te ontraden.

De Keniaanse Abha Light kliniek die Iquilai verspreidt, lijkt dit wel te adviseren: de Britse krant The Independent ging undercover in de kliniek. Daar zou een medewerker volgens de krant zeggen dat een patiënt mogelijk geen reguliere medicatie nodig heeft zodra ze homeopatische medicijnen gebruikt. De kliniek kreeg in het verleden subsidie van Cordaid.

Voor de werking van homeopathie bestaat geen wetenschappelijk bewijs, aldus vakblad The Lancet. Er kwam dan ook hevige kritiek op het lintje voor Scholten. Er werden Kamervragen gesteld en critici noemen zijn homeopathische medicijn oplichting (zie kader op pagina 9).

Scholten besluit nu voor het eerst tot een interview. Hij wil kwijt waarom hij nog altijd in Iquilai gelooft.

Het verhaal van Iquilai begint met een telefoontje van een arts uit Zuid-Afrika. 'Hij vroeg: heb je misschien iets voor aids?', zegt Scholten. 'Hij had allerlei hopeloze gevallen bij wie reguliere middelen niet meer hielpen.'

Door de homeopathie denkt Scholten niet zoals reguliere artsen. 'Aids is geen ziekte, het is een symptoom', zegt hij. 'Het is een uiting van een verzwakte afweer. Die ontstaat als de patiënt een blokkade heeft.'

Neem hooikoorts. 'Dat kan een uiting zijn van onderdrukte woede', zegt Scholten. 'Dat is een factor die vaak terugkomt. Het heeft iets te maken met je beperkt voelen in je levensruimte.'

Of kanker. 'Dat kan met schuld te maken hebben, met allerlei gevoelens', zegt hij. 'Het kan ontstaan als je je niet goed voelt, innerlijk. Als je niet gelukkig bent. Het kan ook met verdriet te maken hebben. De plek waar kanker ontstaat, daar zit altijd een symboliek in.'

En aids? 'Daar zit vaak een minderwaardigheidsgevoel onder. Het gevoel niet goed te zijn. Heel slecht te zijn. Een slecht mens. Dat is in ieder geval een aspect ervan.' Hierdoor krijgt hiv de kans, meent hij.

'Het probleem is dat als wij moeten uitleggen wat een ziekte is, wij een heel beeld moeten beschrijven. Maar woorden zijn nooit precies genoeg. Daarom ben ik een beetje voorzichtig om te veel te vertellen. Straks wordt dat als een stukje er uitgelicht en dan zeggen ze: zie je wel, dat klopt niet altijd.'

Het verklaart volgens hem waarom veel Afrikanen aids krijgen. 'Het past bij Afrika. De koloniale overheersing heeft mensen het idee gegeven dat ze slecht zijn, dat ze minder waard zijn dan hun

overheersers. Dat is wat het lichaam ook gaat uitdrukken: je kunt toch niks meer.'

Hetzelfde geldt voor homoseksuelen. 'Zij hebben misschien ook het gevoel dat ze eigenlijk slecht zijn, dat ze te veel seks hebben.'

Al wil hij niet zeggen dat homoseksuelen slecht zijn: 'Ik bedoel dat homo's wellicht zelf het idee hebben dat ze iets slechts doen, dat het eigenlijk niet mag. Dat kunnen ze misschien ontkennen, maar dat kan ook onderdrukt zijn.'

In een Thaise hotelkamer ontdekt hij zijn 'remedie' tegen aids. Als homeopaat zoekt hij naar stoffen die dezelfde symptomen oproepen als de verschijnselen die hij wil bestrijden.

Met dit doel besluit hij een metaal te proberen, een element uit het periodiek systeem. Op zijn hotelkamer doet hij een homeopathisch onderzoek, een 'proving': 'Je neemt een middel en kijkt wat er gebeurt.'

Zodra hij het inslikt, komen er allerlei 'beelden, ideeën en gevoelens' die met duisterheid te maken hebben. 'Ik kreeg het gevoel dat ik slecht was, dat ik alleen nog maar schaduw was. Alsof het negatieve me helemaal overheerste. Ik had het beeld van een grot, van eindeloos vallen in het duister, van mezelf terugtrekken. Er kwam geen eind aan, ik zag niks. En toen kreeg ik het idee van aids.'

Hij stuurt het middel naar Zuid-Afrika. 'Die arts kwam terug met spectaculaire verhalen. Hij had het aan een kind gegeven dat lag te sterven in het ziekenhuis. De dag erop was het vertrokken: gewoon weer naar zijn dorp gegaan. Zo waren er niet één, maar tientallen verhalen. Natuurlijk dachten we: hoe kan dat allemaal? Dus toen is mijn collega gaan kijken in Afrika. Hij zag dat veel verhalen gewoon

klopten.'

In 2005 is Scholten zo enthousiast geraakt dat hij het Aids Remedy Fund opricht, een stichting die het middel laat produceren in Oostenrijk. Ze geven het de naam Iquilai.

In Kenia proberen ze het uit op 230 hiv-geïnfecteerde patiënten. 'Ruim 90 procent van de mensen zagen we alleen maar beter worden, weer kracht krijgen, weer gaan werken. Zo hadden we een man die alleen nog voor zijn hutje zat. Hij werkte al vijf jaar niet meer. Binnen een week at hij weer, na drie maanden werkte hij weer. Die man leeft nu nog.'

Maar critici maken gehakt van zijn pilotstudie, noemen het flauwekul. 'Het is geen volledig onderzoek, dat klopt', geeft Scholten toe. 'Wij dachten: met deze resultaten zijn er genoeg mensen die willen meewerken aan een degelijke studie.' Maar tot zijn verbazing wil niemand.

Dat homeopathie niet kan werken doordat stoffen zo extreem worden verdund dat de stof niet meer meetbaar is, is onzin, zegt hij. 'Het bewijs voor homeopathie doet niet onder voor dat van de reguliere geneeskunde. Een homeopathische oplossing bevat informatie. Vergelijk het met cd's. Die zien er hetzelfde uit, maar als je ze afspeelt, zijn ze anders.'

Scholten 'sluit niet uit' dat er Keniaanse artsen zijn die aanraden reguliere medicatie uit te stellen. 'Maar daarvoor kun je mij niet verantwoordelijk houden. Daar heb ik geen controle op. Ik zou patiënten nooit aanraden van reguliere medicatie af te zien.'

Twee jaar geleden stapte hij 'om privé-redenen' uit het fonds. 'Ik heb er nooit iets aan verdiend', beweert hij. Het fonds gaat nog altijd door. Iquilai wordt onder meer verspreid in Kenia, Tanzania, Ghana en India.

'De gewone bevolking daar heeft geen problemen met homeopathie. Ik denk dat ze helemaal niet weten

wat het is', zegt Scholten. 'Als ze zien dat het werkt, dan werkt het. Dan ga ik mensen dat middel niet onthouden.'

=====

Critici: scholten geeft aidspatiënten valse hoop

Critici zijn woedend over het lintje voor scholten. 'Ongelooflijk dat deze man een lintje krijgt', zegt hoogleraar en gerenommeerd aidsexpert Joep Lange van het academisch medisch centrum (amc) in amsterdam. 'Patiënten beginnen hierdoor niet of te laat aan de reguliere medicijnen.'

Lange van het amc maakt bovendien gehakt van de pilotstudie naar iquilai in afrika. 'Dit is natuurlijk geen onderzoek', zegt hij. Zo vereist goed wetenschappelijk onderzoek dat er een controlegroep is die het medicijn niet krijgt, en dat arts en patiënt niet weten wie het middel wel of niet krijgt. 'Maar hier was geen controlegroep en het was niet dubbelblind', zegt Lange. 'Dit is echt flauwekul.'

'Homeopathie is een zinloze bezigheid. in feite is het oplichting', zegt voorzitter Catherine de Jong van de Vereniging tegen de kwakzalverij. 'In afrika is goede gezondheidszorg nauwelijks bereikbaar. Dat je dan mensen lastigvalt met homeopathie, dat vind ik misdadig. Het is bedrog om te beweren dat je aidspatiënten met dit middel iets te bieden hebt.'